

Крамаренко Ірина Сергіївна,
доктор економічних наук, доцент, професор
кафедри менеджменту Національного
університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Бойко Євгенія Олександрівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Національного університету
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Гришина Наталя Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри менеджменту Національного
університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

Арчибісова Дарія Олександрівна,
PhD з менеджменту, викладач кафедри
менеджменту Національного університету
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Kramarenko Iryna,
Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor, Admiral Makarov
National Shipbuilding University,
<https://orcid.org/0000-0002-0417-0918>

Boyko Yevgenia,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Admiral Makarov
National Shipbuilding University,
<https://orcid.org/0000-0003-1874-5433>

Hryshina Natalya,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Admiral Makarov
National Shipbuilding University,
<https://orcid.org/0000-0003-1768-750X>

Archibisova Daria,
PhD in management, Admiral Makarov
National Shipbuilding University,
<https://orcid.org/0000-0003-2788-4806>

**ІМІТАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ПРОСТОРОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА
ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ
SIMULATION OF THE DEVELOPMENT OF THE RESOURCE POTENTIAL OF THE REGIONAL
SPATIAL-ECONOMIC SYSTEM UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF WAR AND POST-
WAR RECOVERY**

Крамаренко І. С., Бойко Є. О., Гришина Н. В.,
Арчибісова Д. О. Імітаційне моделювання
розвитку ресурсного потенціалу регіональної
просторово-економічної системи в умовах
воєнного стану та поствоєнного відновлення.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*. 2022. Том 7. № 3. С. 273 – 279.

Kramarenko I., Boyko Y., Hryshina N.,
Archibisova D. Simulation of the development
of the resource potential of the regional spatial-
economic system under the conditions of the
state of war and post-war recovery. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2022. Volume 7. № 3, pp. 273 – 279.

Війна росії проти України продовжує поглиблення процесів глобальної кризи у світі, спричинених пандемією COVID-19. Порушення країною-агресором усіх міжнародних прав і норм призводить до загострення гуманітарної та екологічної катастрофи в Україні. Водночас спостерігається загроза продовольчій безпеці в економічній сфері регіональних просторово-економічних систем. Складним питанням залишається забезпечення формування достатнього рівня ресурсів для відновлення економіки просторово-економічних систем в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. Створення моделей формування складових ресурсів просторово-економічних систем і моделювання поведінки за різних умов є досить актуальним і своєчасним. Метою статті є імітаційне моделювання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. Здійснено моделювання підвищення ефективності використання потенціалу малого підприємництва у забезпеченні воєнного економічного відновлення із застосуванням багатофакторної динамічної моделі, використання якої дозволяє визначити ступінь впливу результативності використання його складових елементів (трудового, матеріально-технічного, фінансового, інноваційно-інфраструктурного потенціалу) на основі індикаторів післявоєнного відновлення. Це уможливило ідентифікацію особливостей цих складових і дозволяє адаптувати їх для підвищення ефективності його використання. Обґрунтовано модель сталого регіонального агровиробництва на засадах ресурсозберігальних і природоохоронних технологій в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. Реалізовано моделювання поствоєнного відновлення туристично-рекреаційного потенціалу на засадах розвитку аквакультури, що дозволяє визначити можливості синергії відновлення туристично-рекреаційного потенціалу на основі принципів (збереження екосистеми, економічна

© Крамаренко Ірина Сергіївна, Бойко Євгенія Олександрівна, Гришина Наталя Володимирівна,
Арчибісова Дарія Олександрівна, 2022

ефективність і розвиток регіонального управління) та інтеграційних процесів, визначаючи перспективні результати для всіх суб'єктів господарювання. Проведено імітаційне моделювання розвитку регіонального інвестиційного потенціалу в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення.

Ключові слова: імітаційне моделювання, ресурсний потенціал, регіональна просторово-економічна система, воєнний стан, поствоєнне відновлення.

Russia's war against Ukraine continues to deepen the processes of the global crisis caused by the COVID-19 pandemic. Violation by the aggressor country of all international rights and norms aggravates Ukraine's humanitarian and ecological disaster. At the same time, there is a threat to food security in the economic sphere of regional spatial and economic systems. Ensuring the formation of sufficient resources for restoring the economy of spatial-economic systems in martial law and post-war reconstruction remains a problematic issue. Therefore, creating models of forming spatial-economic system component resources and modeling behavior under different conditions is quite relevant and timely. The article's purpose is simulation modeling of developing the regional spatial-economic system's resource potential in martial law and post-war reconstruction conditions. Modeling of improving the efficiency of the use of the possibility of small business in ensuring war economic recovery was carried out, using a multifactorial dynamic model, the use of which allows determining the degree of influence of the effectiveness of the use of its constituent elements (labor, material, and technical, financial, innovative and infrastructural potential) on the leading indicators of post-war recovery, which makes it possible to identify the features of these components and allows them to be adapted to increase the efficiency of its use. The sustainable regional agricultural production model based on resource-saving and environmental protection technologies in martial law and post-war reconstruction is substantiated. Modeling of the post-war restoration of the tourist and recreational potential based on the development of aquaculture has been implemented, which allows determining the possibilities of the synergy of the restoration of the tourist and recreational potential on the main principles (ecosystem preservation, economic efficiency, and development of regional management) and integration processes, determining promising results for all subjects management Simulation modeling of the development of the regional investment potential in the conditions of martial law and post-war reconstruction was carried out.

Keywords: simulation modeling, resource potential, regional spatial-economic system, martial law, post-war reconstruction.

Вступ

Війна росії проти України продовжує поглиблення процесів глобальної кризи у світі, спричинених пандемією COVID-19. Порушення країною-агресором усіх міжнародних прав і норм призводить до загострення гуманітарної та екологічної катастрофи в Україні. Водночас спостерігається загроза продовольчій безпеці в економічній сфері регіональних просторово-економічних систем. Складним питанням залишається забезпечення формування достатнього рівня ресурсів для відновлення економіки просторово-економічних систем в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. Вважаємо, що стратегічними орієнтирами відновлення економіки просторово-економічних систем є забезпечення розвитку малого підприємництва, збільшення агровиробництва, використання туристично-рекреаційного потенціалу, водночас структуроване та регіональне формування інвестиційного потенціалу з урахуванням моделі їх поведінки в умовах воєнного стану, а також імітаційного моделювання можливості їх поствоєнного відновлення. Створення моделей формування складових ресурсів просторово-економічних систем і моделювання поведінки за різних умов є досить актуальним і своєчасним.

Питання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи попередньо досліджували відомі вчені, зокрема: В. Бабаєв, О. Берданова, О. Бобровська, Т. Безверхнюх, А. Васіна, М. Гедз, І. Дегтярьова, І. Іртищева, М. Орлатий, О. Оболенський, М. Новікова, А. Мельник, М. Стегней, Т. Стройко, М. Французова, С. Романюк, А. Чорна та ін. Однак в умовах воєнного стану виникає необхідність формування та повоєнного відновлення ресурсного потенціалу регіональних просторово-економічних систем. Саме тому здійснення імітаційного моделювання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення є досить актуальним.

Мета дослідження

Метою статті є імітаційне моделювання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу

Для здійснення імітаційного моделювання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення необхідно визначити вплив найбільших інструментів. Відповідні інструменти імітаційного моделювання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи наведено на рис. 1. Однією з головних проблем, які виникнуть перед Україною після війни, є відновлення інфраструктури регіонів і підвищення економічної активності в забезпеченні їх розвитку. Важливу роль у реалізації таких завдань щодо відновлення економіки та соціально-економічному розвитку регіонів матиме малий і середній бізнес.

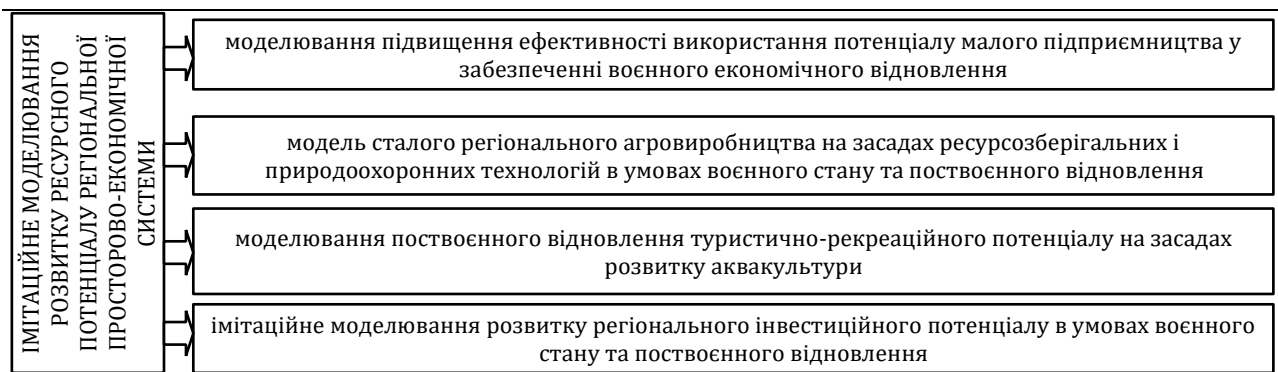

Рис. 1. Інструменти імітаційного моделювання розвитку ресурсного потенціалу регіональної просторово-економічної системи

Малий бізнес протягом останніх десятиріч засвідчив свою важливу роль як складової економіки України. За даними Державної служби статистики України, у довоєнному 2021 р. малий бізнес становив понад 95% від загальної кількості зареєстрованих підприємств у країні [1]. Однак, згідно з оцінками, доля малого бізнесу у обсягах ВРП становить приблизно 20%, що є досить низьким показником, порівняно з іншими країнами. Тому залучення потенціалу малого підприємництва для післявоєнного відновлення країни може бути корисним не тільки для бізнесу, але й для загального економічного відродження та розвитку України на шляху вступу до ЄС.

Традиційна або нереклексивна інформаційна взаємодія між агентами (управління економіки державної адміністрації (УЕ) і потенціалом малого підприємництва (МП)), що не має на меті схилити потенціал малого підприємництва до прийняття того чи іншого рішення, вигідного для суб'єкта управління (управління економіки державної адміністрації), і полягає в обміні інформацією, може бути зображена у вигляді (рис. 2):

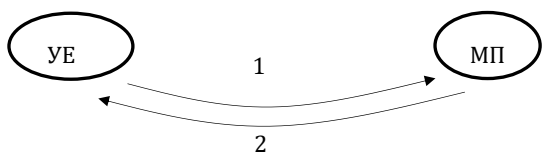

Рис. 2. Нереклексивна інформаційна взаємодія між управлінням економіки державної адміністрації і потенціалом малого підприємництва в умовах пост воєнного відновлення

Дуги $(UE, \frac{UE}{UE}V)$, $(UE, \frac{MP}{UE}V)$, $(P, \frac{MP}{MP}V)$, $(P, \frac{MP}{P}V)$, що йдуть від вершин реальних агентів до вершин образів у них у свідомості, відповідають процесу формування внутрішньої мотивації агентів до рефлексивного відображення. У цій моделі існує очікування, що затрати будуть меншими, ніж отримані можливості.

Дуги у протилежному напрямі – $(\frac{UE}{UE}V, UE)$, $(\frac{MP}{MP}V, UE)$, $(\frac{MP}{MP}V, P)$, $(\frac{UE}{MP}V, P)$ – відображають процес впливу образу на дії агента, що в свою чергу дає

можливість оцінити відповідність одного агента вимогам іншого (рис. 3).

Реклексивне управління попитом суб'єктів малого підприємництва на послуги управління економіки державної адміністрації, що здійснюється останнім, полягає у впливі на образи у свідомості агентів, результатом чого має стати максимальне зближення таких пар образів: $\frac{UE}{MP}V_r$ і $\frac{UE}{MP}V_i$ та $\frac{UE}{UE}V_r$ і $\frac{MP}{UE}V_i$.

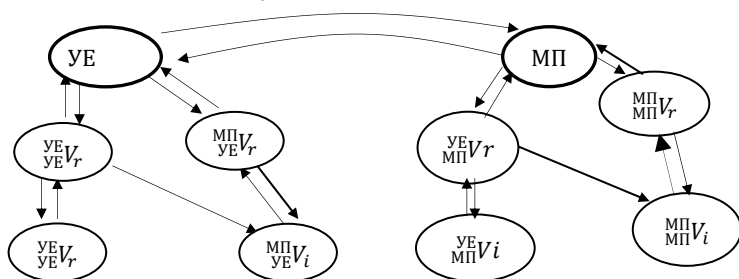

Рис. 3. Модель структури взаємодії управління економіки і суб'єктів малого підприємництва з рефлексією

На рис. 4 зображено модель рефлексивного управління ефективністю використання суб'єктів малого підприємництва управлінням економіки державної адміністрації в умовах поствоєнного відновлення.

На рис. 4 зображено шляхи, за допомогою яких виконавча влада здійснює вплив на суб'єкти малого підприємництва. Для максимальної відповідності реального та ідеального образів управління економіки державної адміністрації надає суб'єктам

малого підприємництва інформацію про свою діяльність (альтернатива P_{11}) і наближує свій

образ у свідомості суб'єктів малого підприємництва MP_{UE}^i до свого реального образу UE_{UE}^i . У процесі своєї діяльності управління економіки наближається до вимог суб'єктів малого підприємництва (альтернатива P_{21}), управління економіки наближує свій реальний образ UE_{UE}^i до ідеального образу управління економіки у свідомості суб'єктів малого підприємництва MP_{UE}^i .

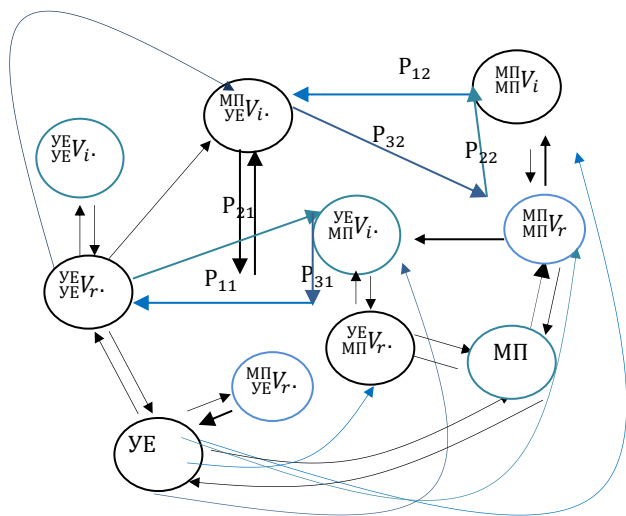

Рис. 4. Модель рефлексивного управління ефективністю використання суб'єктів малого підприємництва управлінням економіки державної адміністрації в умовах поствоєнного відновлення

вання показників оцінювання ефективного використання потенціалу малого підприємництва; оцінювання груп факторів впливу на використання потенціалу малого підприємництва регіону; формування рефлексивної моделі управління трудовим потенціалом регіону.

В умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення перехід сільського господарства до сталого розвитку неможливий без масштабного та якісного фінансового забезпечення. Наразі модель розвитку національного АПК, що орієнтована здебільшого на екстенсивне використання наявних ресурсів для нарощення обсягів виробництва переважно сировинної складової сільськогосподарського продукту для максимізації прибутку в короткостроковій перспективі і, відповідно, залучення інвестицій, що спрямовуються здебільшого на поповнення обігових коштів та простого відтворення виробничих потужностей, вичерпує себе з позицій екологічних і соціальних наслідків і в довгостроковій перспективі може призвести до негативних економічних результатів. Традиційними джерелами фінансового забезпечення функціонування агропромислового сектору є державне фінансування, кредитні ресурси та інвестиції.

Дослідження сучасного стану фінансового забезпечення підприємств вітчизняного агропромислового комплексу свідчить про те, що основним джерелом їх фінансування є власні кошти, частка яких в операційній діяльності значна, проте здебільшого недостатня для розширеного відтворення, особливо на засадах сталого розвитку. Вагомою перешкодою для ефективного функціонування аграрних підприємств упродовж останніх років залишаються проблеми дорогих кредитів і несприятливі умови для їх залучення. Зокрема, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, «сьогодні вітчизняні комерційні банки видають кредити для сільськогосподарських підприємств за середньозваженою ставкою на рівні 20-23 відсотків (за даними Національного банку України (далі – НБУ), 21,6 відсотка у І кварталі 2015 року, 20,1 відсотка – за 2014 рік), при цьому співвідношення частки кредитування сільського господарства до частки сільського господарства у ВВП складає 22 відсотки. Такі умови залучення фінансування, помножені на обмеженість можливостей щодо використання землі в якості застави (в тому числі права оренди), створюють надзвичайно складні умови для вітчизняного аграрного сектору. Тому важливими є способи покращення доступу сільськогосподарських виробників до фінансових ресурсів» [2].

Отже, в умовах скорочення фінансових можливостей прямого бюджетного стимулювання та значного погіршення кредитної політики зростає роль саме інвестиційного забезпечення

Ефективне використання потенціалу малого підприємництва є проблематичним в Україні у зв'язку з частою зміною законодавчих норм, відсутністю чіткої державної політики щодо розвитку пріоритетних галузей економіки, відсутністю профорієнтаційної роботи. У зв'язку з цим лише визначення поняття потенціалу малого підприємства не дасть позитивного ефекту, тому необхідно знати, як правильно використовувати останній.

Саме тому проблема створення ефективного системи використання потенціалу малого підприємства є актуальним науково-практичним завданням, що потребує розроблення нових інструментів стратегічного управління.

Управління ефективним використанням потенціалу малого підприємства регіону в умовах поствоєнного відновлення включає: форму-

розвитку галузі. Ретроспективний аналіз статистичних даних показав, що в динаміці спостерігається підвищення обсягів капітальних вкладень у розвиток галузі протягом 2010-2021 рр. Попри незначне зниження темпів приросту, 2020 р., порівняно з попередніми періодами, обсяг капітальних вкладень у сільськогосподарський сектор склав 50189,4 млн грн, що на 16,6% нижче, порівняно з попереднім 2019 р., і майже у п'ять разів перевищує аналогічний показник 2010 р. Позитивним є зростання індексу інтенцій у 2021 р. до 119,7%, що більше у два рази, порівняно з попереднім 2020 р.

У регіональному розрізі лідерами за обсягами капітальних вкладень у сільськогосподарське виробництво 2021 р. були: Вінницька (3139,7 млн грн), Київська (4609,6 млн грн), Полтавська (3175,9 млн грн), Кіровоградська (3 629 млн грн), Чернігівська (3081,6 млн грн) та Черкаська (2952,2 млн грн) області.

У контексті оцінювання сталого розвитку заслуговує на увагу також методологія, розроблена Інститутом прикладного системного аналізу НАН України, що отримала назву МВСР (Метрика вимірювання сталого розвитку) [3]. Відповідно до цієї методики, рівень сталого розвитку обчислюється за допомогою індексу (I_{sd}), що є вектором у тривимірному просторі, що включає економічний, соціально-інституціональний та екологічний. Водночас норма вектора визначає рівень сталого розвитку, а його орієнтація в системі координат – ступінь гармонійності розвитку системи (рис. 5).

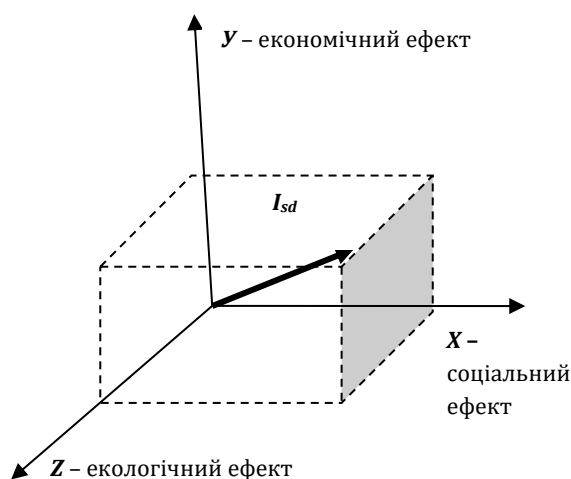

Рис. 5. Виміри сталого розвитку

Джерело: розроблено автором на основі [3].

формування стратегії сталості сільськогосподарського виробництва на будь-якому рівні агрегування. З'ясовано, що на макроекономічному рівні такі стратегії набувають форми спрямованих, регульованих і мотиваційних механізмів, що сукупно сприятимуть досягненню стратегічних цілей сталого розвитку національного АПК. На рівні регіонів вказані стратегії деталізуються у вигляді конкретних цілей і завдань, які враховують структурні особливості виробничого потенціалу аграрного комплексу, екологічний стан територій і рівень соціального розвитку.

Україна вже протягом багатьох років зазнає впливу низки факторів, зокрема військової агресії з боку росії, а зараз ще і повномасштабної війни. У таких умовах важливо розглядати всі напрями для відновлення економіки країни та створення конкурентоспроможних видів діяльності. Одним з перспективних напрямів є розвиток аквакультури, оскільки Україна багата на природні ресурси та має потенціал для розвитку туристично-рекреаційного потенціалу. Однак через війну багато з цього потенціалу було зруйновано. Щоб відновити туристично-рекреаційний потенціал України в умовах поствоєнного стану, варто використовувати новітні технології, зокрема, аквакультуру. Для розбудови територіального аквакулітурного потенціалу наша держава має значний потенціал, тому пропонуємо створити стратегічну модель рекреаційно-туристичної сфери регіону (рис. 6). Запропонована стратегічна модель ураховує всіх суб'єктів (населення, бізнес, органи публічної влади), які зацікавлені в розбудові регіональних туристичних агломерацій за допомогою розробленні стратегій розвитку рекреаційно-туристичної сфери регіону. Ця модель реалізує відповідне забезпечення взаємодії між окремими суб'єктами за допомогою інсти-

Згідно з Метрикою вимірювання сталого розвитку, рівновіддаленість вектора I_{sd} від кожної з координат Y , X , Z показує рівень гармонійності сталого розвитку. Своєю чергою, наближення цього вектора до однієї з координат відображає переважну орієнтацію системи на розвиток за відповідним виміром і нехтування іншими. Кожний вимір обчислюється за допомогою певної сукупності індексів, що базуються на використанні шести поширених у міжнародній практиці глобальних індексів, які щороку формуються авторитетними міжнародними організаціями [4].

Удосконалено концептуальну модель стратегії сталого розвитку сільського господарства України в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення, що відображає загальну структуру та логіку процесу

туційного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного та організаційного забезпечення, з урахуванням усіх складових стратегії розвитку туризму: секторальної, просторової та галузевої. Стратегічна модель туристичної трансформації регіону забезпечує розвиток внутрішніх національних туристичних продуктів, підвищення обсягів реалізації продукції (робіт, послуг), збільшення надходжень від інвестицій, створення нових робочих місць.

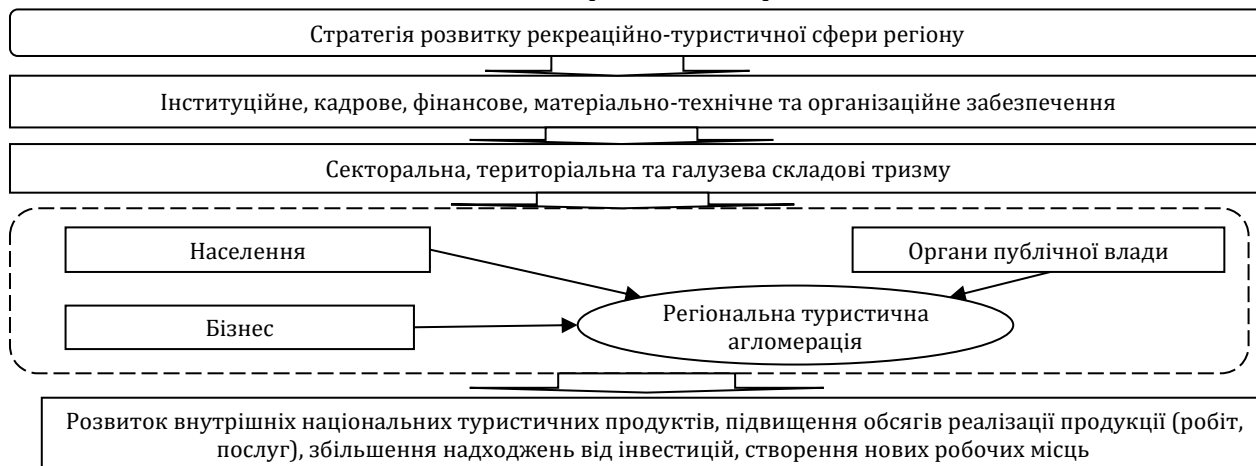

Рис. 6. Стратегічна модель туристичної трансформації регіону в умовах поствоєнного відновлення туристично-рекреаційного потенціалу

Аналіз основних тенденцій формування інвестиційного потенціалу в Україні показав, що активні бойові дії, значна політична невизначеність, динамізм, а у деякі періоди турбулентність соціально-економічних процесів, що супроводжують поступовий, проте недостатньо успішний перехід до моделі ринкової економіки з ознаками сталого інноваційного розвитку, суттєво гальмують процеси формування, залучення та ефективного використання інвестиційного потенціалу. Відсутність системності, узгодженості та належної координації механізмів покращення інвестиційного клімату на різних щаблях державного управління підвищують рівень невизначеності, що демотивує інвесторів вкладати кошти у довгострокові проекти інноваційного спрямування, особливо в реальному секторі економіки.

Як свідчить практика розвинених країн, важливим системоутворювальним чинником і інструментом координування соціально-економічного розвитку є інвестиційна стратегія, що враховує наявний потенціал, можливості його розвитку за зміни макроекономічних і глобальних умов, потенційні бар'єри й обмеження у процесі досягнення стратегічних цілей розвитку країни [5-7].

Стратегічні аспекти регулювання інвестиційної діяльності та формування інвестиційної політики в Україні розглядалися у працях багатьох вітчизняних науковців. Водночас на державному рівні досі не розроблено єдиного комплексного документа, що визначає стратегічні пріоритети, заходи та механізми інвестиційного забезпечення розвитку економіки у стратегічній перспективі. Відсутність чіткої, визначеної на законодавчому рівні інвестиційної стратегії та інвестиційної політики як інструменту реалізації стратегічних завдань у сфері формування, розвитку та реалізації інвестиційного потенціалу країни зумовлює хаотичність і безсистемність управлінських рішень, сприяє поглибленню міжгалузевих, секторальних і регіональних диспропорцій і знижує рівень прогнозованості економічних процесів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Здійснено моделювання підвищення ефективності використання потенціалу малого підприємництва у забезпеченні повоєнного економічного відновлення. Удосконалено процес підвищення управління ефективністю використання потенціалу малого підприємництва в Україні в умовах воєнного стану, що ґрунтується на застосуванні багатofакторної динамічної моделі, використання якої дозволяє визначити ступінь впливу результативності використання його складових елементів (трудового, матеріально-технічного, фінансового, інноваційно-інфраструктурного потенціалу) на основі індикаторів післявоєнного відновлення, що уможливорює ідентифікацію особливостей цих складових і дозволяє адаптувати їх для підвищення ефективності його використання. Обґрунтовано модель сталого регіонального агровиробництва на засадах ресурсозберігальних і природоохоронних технологій в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. Сформовано інновативний тип інтегрованої моделі просторово-економічної системи на засадах забезпечення сталого агровиробництва України в умовах

воєнного стану та поствоєнного відновлення, окреслено структурні ознаки ресурсозберігальної та природоохоронної моделі агровиробництва, орієнтованої на визначення ефекту фактор-функції. Удосконалено концептуальну модель, що на відміну від попередніх, відображає загальну структуру та логіку процесу формування стратегії сталого розвитку на засадах ресурсозберігальних і природо-охоронних технологій сільськогосподарського виробництва на будь-якому рівні агрегування в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення.

Реалізовано моделювання поствоєнного відновлення туристично-рекреаційного потенціалу на засадах розвитку аквакультури. Обґрунтовано інтеграційну модель аквакультури і рекреаційно-туристичної сфери, що дозволяє змодельювати можливості синергії діяльності у період поствоєнного відновлення туристично-рекреаційного потенціалу, яка враховує основні принципи (збереження екосистеми, економічну ефективність і розвиток регіонального управління) та інтеграційні процеси, визначаючи перспективні результати для всіх суб'єктів господарювання. Проведено імітаційне моделювання розвитку регіонального інвестиційного потенціалу в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. Розроблено рекомендації з аналітичного визначення інструментів фінансових резервів зростання інвестиційного потенціалу просторово-економічних систем в умовах війни та післявоєнного відновлення з можливістю підвищення ефективності їх використання, що передбачає використання системи абсолютних і відносних показників діагностування фінансової міцності економіки, невикористаних ресурсів з потенційних інвестиційних джерел і їх мобільності, а також дає можливість вносити корективи на найближчий період щодо залучення в інвестиційні процеси.

Список літератури

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки (Проект). Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua/node/16025#join>
3. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти: у 2 ч. / наук. кер. М. З. Згуровський. Ч. 2: Україна в індикаторах сталого розвитку. Аналіз. Київ: НТУУ «КПІ», 2009. 200 с.
4. Проблеми сталого розвитку суспільства: погляд очима різних поколінь: монографія / за заг. ред. О. Ю. Березіної, Ю. В. Ткаченко. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2016. 714 с.
5. Крамаренко І. С., Широков М. А., Нікон Д. Є., Білоус О. А. Роль інвестиційного потенціалу у контексті продовольчої безпеки. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія: Економічні науки*. 2018. № 3. С. 433–444.
6. Крамаренко І. С. Фактори впливу на інвестиційно-фінансову привабливість підприємств агропродовольчої сфери України. *Агросвіт*. 2013. №15. С.22-24
7. Козаченко Л. А., Крамаренко І. С. Позиціонування інвестиційного потенціалу України у світових рейтингах. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С.127-132.
8. Лагодієнко Н. В., Лагодієнко В. В. Оцінка економічної складової сталого розвитку аграрного виробництва в умовах відкритості національної економіки. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 4. С. 265–281.

References

1. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. A unified comprehensive strategy and action plan for the development of agriculture and rural areas in Ukraine for 2015-2020 (Project). Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Available at: <http://minagro.gov.ua/node/16025#join>
3. Analiz staloho rozvytku – hlobal'nyj i rehional'nyj konteksty. Ch. 2: Ukraina v indyikatorakh staloho rozvytku. (2009). [Analysis of sustainable development – global and regional contexts. Part 2: Ukraine in sustainable development indicators. Analysis]. In Zgurovskiy, M. Z. (ed.) 2nd ed. NTUU «KPI». Kyiv, Ukraine.
4. *Problemy staloho rozvytku suspil'stva: pohliad ochyma riznykh pokolin'*. (2016). [Problems of sustainable development of society: a view through the eyes of different generations]. In Berezinoi, O. Yu., and Tkachenko, Yu. V. Vydavets' Chabanenko Yu. A. (ed.). Cherkasy, Ukraine.
5. Kramarenko, I. S., Shyrokov, M. A., Nikon, D. Ye., and Bilous O. A. (2018). «The role of investment potential in the context of food security». *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Serii: Ekonomichni nauky*. No 3. pp. 433–444.
6. Kramarenko, I.S. (2013). «Factors affecting the investment and financial attractiveness of agro-food enterprises of Ukraine». *Ahrosvit*. Vol. 15. pp. 22-24.
7. Kozachenko, L.A., Kramarenko, I.S. (2021). «Positioning of Ukraine's investment potential in world rankings». *Business Inform*. Vol. 4. pp.127-132.
8. Lahodiienko N.V., Lahodiienko V.V. (2019). «Assessment of the economic component of sustainable development of agricultural production in conditions of openness of the national economy». *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. Vol. 4. no. 4, pp. 265–281. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2019-4-31>.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2022 р.